

"EDINOST"
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **svetkih, četrtekih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za en mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— " " " 4.50 za pol leta . . . 6.— " " " 9.— za vse leto . . . 12.— " " " 18.—
Naročnine se plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Poznamo številke so dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifu v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulice Molino picolo št. 8, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame oje se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"Edinost je moč".

Črtice iz zbornice poslancev.

(Dalje.)

Vlada in večina.

Začetek vlade grofa Badenija označuje najbolj to, da je gledal kako bi zlomil opozicijo dveh najzilevnejših strank iz minolega zasedanja zbornice poslancev, namreč mladočeške in krščansko-socialne. Češke opozicije ni mislil zlomiti morda s tem, da bi rabil silo proti njej, kajti vedel je, da so to brezvspešno poskušale že prejšnje vlade, ampak popustiti je hotel Čehom kolikor mogoče.

Odpravil je obsedno stanje na Češkem in skrbel je, da je bilo pomiloščenih mnogo obsojenec. O deželnozborskih volitvah pustil je Mladočhom svobodne roke, istotako pozneje o volitvah v državni zbor. Vrh tega je obljubil voditeljem mladočeške stranke, da izda jezikovne naredbe, povoljne za Čeha, kar je tudi storil pozneje, kar pa je tudi dovelo do tega, da so se mu uprli „nemški naprednjaki“ in „nemška ljudska stranka“. Čeha je posiril in udobrovoljil, ali ni jih pridobil za-se za vsako ceno. „Nemške naprednjake“ je izgubil, dočim „nemške ljudske stranke“ že popred ni imel za seboj. „Krščanskim socialistom“ na Dunaju se je bil protivil početkom svoje vlade: izvolitev dra. Luegerja dunajskim županom ni hotel predložiti v potrjenje. V parlamentu in izven istega je bil navstal upravrdit boj med grotom Badenijem in drom. Luegerjem. Zmagovalec v tem boju je bil Lueger, oziroma ljudstvo dunajsko, ki je po ogromni večini stalo na strani poslednjega in stoji še dandanes. Dr. Lueger, vnovič izvoljen županom od ogromne večine občinskih zastopnikov, je zadobil cesarsko potrjenje. Grof Badeni je s tem jako ugodil krščanskim socialistom, zlomil njih opozicijo, ali pridobil jih ni zase! S tem pa je še huje odbil „nemške naprednjake“.

Kako naj bi vlada grofa Badenija ustvarila večino ob takem stanju in razmerju med strankami?

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši.

187

ROMAN.

— Francoski pisatelj Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

„Dragi zet... bodite vendar pametni! Moj Bog, jaz Sidonijinega vedenja... sicer pa ne vem ničesar, prav ničesar... nikdar ničesar nisem hotel slišati... Dovolite samo, da vas spomnim tega, kar ste dolžni lastni časti. Za vruga! — Vsak naj pere svoje umazano perilo v domačem krogu, a je ne izpostavlja porogljivim pogledom občinstva, kakor vi delate od davi. Le pogledjte, kako radovedno gledajo iz vseh oken tvornice! In še le pri glavnih vratih... Vi ste v istini pravljica vsega predmestja!“

„Tem bolje! Ker je bila sramota javna, naj bode pa še pokora.“

Rislerja navidezna mirnost, njega malomarnost vpričo vseh dobrih nauk je napravila gospoda Chèbea jeznega in nepotrpežljivega. Napel je druge strune ter prišel s svojim zetom govoriti z resnim, velevažnim glasom, kakoršnjega rabimo pred otroci in norci.

„No dobro! Potem vam povem, da nimate pravice, kaj proč spraviti odtod. Jaz se temu početju protivim z vso svojo možko močjo, z vso svojo očetovsko veljavo. Morda mislite, da vam

Ni bila lahka naloga to. O tem pričata polna dva meseca zasedanja državnega zbora, ne da bi bil grof Badeni imel svojo večino. Nekaj časa se je govorilo, da gospoda ministri niso zložni, ter da hote odstopiti nekateri od njih, in sicer oni, ki se več ali manj nagibljejo k „nemškemu naprednjaku“. Prišlo je tudi do tega, da je grof Badeni podal ostavko vsega ministerstva, toda Nj. Veličanstvo ni vsprejelo ostavke, ampak je izreklo Badeniju popolno zaupanje in priznanje. Ali vendar ni hotelo iti z vsem tem.

Vlada grofa Badenija je došla v državni zbor namenom, da ona ustvari večino. „Poljsko kolo“ 59 poslancev, Mladočehi 60 poslancev, češki velikaši 19 poslancev, 15 poslancev svobodne nemške zveze in 19 Italijanov. To bi bilo 213 poslancev, večina jednega glasu. K temu je grof Badeni za gotovo računal na pojedine glasove, morda tudi na maloruske, in tudi na to, da ostali poslanci ne bodo v ničemer zložni protinjemu.

Kakor se vidi je grof Badeni računal — ko je bil storil potrebne korake za pridobitev Mladočehov — na one skupine, katerih zastopanci imajo većinoma že uresničena svoja prava, ali kakor bi rekli v navadnem življenju: na bogateje, dočim je hotel one, tudi bogateje, katere je odbil, da pridobi Mladočeha, držati v negotovosti; izpustil pa je iz vida one, ki imajo najmanjše uresničenih pravic ter one, bi hoteli spremb ozirom na šolo in cerkev.

Ti, katere je pustil iz vida, so na jedni strani hrvatski in slovenski poslanci, na drugi pa „katoliška ljudska stranka“, ali kakor jo imenujejo drugače: nemški klerikalci.

Slovence in Hrvate je pustil iz vida tudi iz ozirov na Italijane, morda pa tudi zato, ker ni vedel, da nastopijo zložni v zbornici poslancev. Glede na nemške klerikalce je tudi menil za gotovo, da njim ni mesta ukupno z Mladočehi, ki so svobodomiselniji v svojih nazorih.

dovolim, mojega otroka metati na slamo? Ne, nikakor ne!... nikakor ne!... Dovolj neumnosti se je zgodilo... ne kosa več ne spravite odtod!“

S tem je gospod Chèbe zaprl vrata ter se junaško ustopil pred njih. Za vruga! Šlo je za njegovo korist! Ako bode njega hči, kakor je rekel, ležala na slami, potem tudi njemu preti nevarnost, da ne bode več spal na perncah. Ko je tu stal kakor srdit oče, ga je bilo lepo videti, a žal, da ne za dolgo. Dve roki, dva precepa sta ga prišla za pestmi, in zdajci je bil sredi sobe, tako, da so bila vrata svobodna za delavce.

„Chèbe, dragi moj, poslušajte me pazljivo!“ je rekel Risler ter se pripognil k njemu. „Moja potrpežljivost je pri kraju... od davi se silno trudim, da bi se premagoval, a treba je le malenkosti, da moja jeza vzkipi, in gorje njemu, kogar zadene! Ves sem tak, da bi koga umoril... zato glejte, da se izgubite... hitro!“

To je rekel s takim povdarkom, in način, katerim je tresel svojega tasta, je bil tako zgovoren, da se je ta takoj zavedel ter se celó opravičeval jecljaje. Risler je bil vsekako opravičen tako ravnanje; vsak pošten človek je moral biti na njega strani... V tem se je gospod Chèbe umikal vznaku proti vratom, in ko je prišel do njih, se je drznil plaho vprašati, ali se bode mala letna renta gospe Chèbeove izplačevala tudi naprej.

Takega se je kazal v resnici. Da-li je grof Badeni mislil tako tudi v duši, tega se ne more reči niti danes. Mnogi menijo, da ni izključeno, da se je kazal drugačnega, nego je mislil.

Njegova kombinacija za večino — kakor se je pokazalo — se ni posrečila. Bile so krive razne predpostavke, na katere je bil zasnoval to kombinacijo. Hrvatski in slovenski zastopniki so se zjediniili. Ukupno z 7 Malorusi in 1 Čehom so ustvarili zvezo, ki šteje 35 členov. Ta zveza, kakor da je pokazila ono večino, katero je hotela zasnovati vlada grofa Badenija. Zveza je bila ustvarjena v poslednji hip, toda še o pravem času.

Pojedini členi njeni so se pogajali v isti hip: jedni z nemškimi klerikalci, drugi z češkimi velikaši, tretji z Mladočehi, četrti s Poljaki.

S svoje strani so se dogovarjali med seboj vsi tu omenjeni in konečno so ustvarili večino, ki šteje gotovih 215 glasov (60 Mladočehov, 19 čeških velikašev, 59 Poljakov, 35 členov slovanske krščanske narodne zveze, 31 členov katoliške ljudske stranke, 6 le-tej sorodnih členov centruma in 5 Rumunov), ki so mogli pogosto računati na glasove dveh Čehov, dveh Srbov in dveh Rumunov, stoječih izven strank, mnogokrat tudi na druge.

Poleg vseh nasprotij, ki obstoje med temi raznimi skupinami, našlo se je spajajočih točkov, in to jako znamenitih.

Vse skupine slovanskih poslancev teže za ravnopravnostjo, teže po čim večji samoupravi kraljestev in dežel, ali bolj ali manj tako, da bode zagotovljena ravnopravnost tudi njih manjšinam. Večina njih stoji strogo na podlagi krščanskih načel; v kolikor je v tem razlike med njimi, prepuščajo urejanje istih avtonomnim oblastim, da jih uredi vsaka po svoje. Poleg tega je Čeha in Poljake navezala na Slovence in Malorusa ljubezen do svojih plemenskih bratov, vzajemnost interesov slovanskih narodov monarhije.

Vlada se je kazala, kakor da ni zadovoljna

„Da“, je odgovoril Risler; „a ne prekoračite je nikdar, kajti moje tukajšnje stališče ni več isto... jaz nisem več deležnik tvrdke.“

Gospod je osupel; pogledal je debelo in njegov obraz je dobil tisti bedasti izraz, ki je v marsikom vzbujal misel, da nesreče, ki ga je bila zadela — saj veste, vojvodi Orleanskemu se je bilo isto pripetilo — ni iznašel on. — Sicer pa si na to ni upal reči ničesar. Njegov zet je bil ves izpremenjen... ali je ta tiger, kateremu so se o vsaki besedi naježili lasje in ki je bil pripravljen koga umoriti, v resnici mogel biti Risler?

Možiček se je hitro umaknil, na dnu stopnic pa je zopet postal prejšnji ter šel preko dvorišča s koraki zmagovalca.

Ko so bile izpraznjene vse sobe in je šel Risler še enkrat skozi nje, je zaklenil stanovanje ter šel s ključem v blagajniško sobo, da ga odda gospe Fromontovi.

„Stanovanje lahko daste v najem“, je dejal; „tudi to je majhna doplača za kupčijo.“

„A vi, dragi prijatelj?“

„Jaz? — jaz potrebujem malo: vojaška postelja v podstrešni izbi, to je dovolj za pomočnika. Kajti — dovolite, da to ponovim — odslej sem samo še vaš pomočnik... in dober pomočnik vam bodem, priden in zanesljiv, tako, da se ne boste pritoževali — tega vas verjam!“ (Pride še.)

s to večino. Vlada je bila pripravljena vladati njo, ali ne znajo, kakor se je izrazil primerno neki češki poslanec. Večina pa je hotela, da se vlada znajo, a ne njo!

In tako je minolo več mesecev, da je obstala vlada, ki ni imela večine, in da je obstala večina, ki ni imela vlade. Pri nas je mogoče tudi to; drugod po ustavnih državah ne bi bilo mogoče to niti jeden dan.

Vleklo se je tako. Vlada je stala na svojem, večina na svojem. Po dogodkih, ki so se vršili v parlamentu, postajale so vezi v večini čim močnejše, vlada pa se je čutila vedno slabše. Pretrgalo se je zaključenjem državnega zbora.

(Pride še.)

Prebivalcem občine pomjanske!

(Izv. dopis)

Na Pomjansčini, dne 4. julija 1897.

Znano je cenjenim čitateljem, da je občina Pomjan o zadnjih državnozborskih volitvah odločevala o mandatu državnega poslanca, in ga priborila našemu vrlému poslancu. Zato se je italijanska gospôda toli ljuto zaganjala v naše poštene volilce, hotê jih podkupiti, odpoditi, ustrašiti; sploh: uporabljali so sredstva, povsem protizakonita, a tudi jako nizka. Nemec bi rekel, da je bilo „hundsgemein“ vse njihovo vedenje. — Nove občinske volitve so pred vratmi, in ista gospôda je zopet na nogah. Nekoliko so že dosegli v svoj prilog (menda tudi iz „višjih ozirov“); odpušča se jim marsikaj, kar je večkrat navskriž z zakonom, najbolj pa s pravičnostjo. Čudimo se pa, da celo izvestni krogi žele, da bi italijanska stranka prišla na krmilo v tej občini. Ne bomo se prepirali o tem, je-li ima slovenska stranka sposobnih mož za občinsko upravo, ali ne, ker z izrednimi talenti se ne more ponašati niti jedna, niti druga stranka. Deželni odbor že skrbi v svoji „očetovski“ skrbi, da ne postane ljudstvo preveč učeno; utegnili bi se namreč pripetiti z leti, da mu učeno ljudstvo obrne hrbet. Da dobimo kaj sposobnih mož, v to bi trebalo šol, a za šole ni denarja, dasi občine plačujejo vsakoletne šolske doklade. — Ker pa italijanska gospôda in njene podrepnice že leta motijo ljudstvo na Pomjansčini, češ: Glejte, kako visoke doklade (adicionale) morate plačevati, takih niste plačevali prej nikdar! — dokazati hočemo s številkami, kako je postopala italijanska stranka, — oziroma njeni voditelji — ki je vodila več let to občino.

Kakor mnoge občine po Istri, dobiva tudi občina Pomjan vsako leto precejšnje svote denarja iz takomenovanih bratovščin ali konfratern. Razun podobne Kerkavce, dobivajo vse druge podobne iz blagajne bratovščin vsaka gotovo svoto denarja, ki se deli na tri dele: eden del pripada šoli, drugi revežem in tretji cerkvam. Cerkev dobivajo svoj del redno, zato že skrbje posamični cerkveni oskrbniki. Dvomimo pa, da bi bili tudi reveži in šole dobivali redno svoj del. In ravno to je, kar želimo malo pojasniti, da svet spozna, je-li bilo res v času gospodovanja italijanske stranke vse tako čisto in pravilno, kakor misli marsikdo in kakor trdi italijanska gospôda. Seveda, če bi vedelo ubogo ljudstvo, da je blagor občine, torej gospodarska stran, isti gospôdi približno toliko na srcu, kakor blagor Abesincev v Afriki, bi jim pač moralo obrniti hrbet. Vendar je dobro in pošteno gospodarstvo prva in edina stvar v vsaki občini; a italijanska gospôda zlorablja občine v svoje politične namene, dasi bi se občina ne smela pečati s politiko. Bolje bi bilo, veliko bolje, da bi ljudstvo pustilo gospodo in bi si pomirilo doma med seboj. Vedni prepiri škodujejo mnogo vsej občini, in ravno to imajo gospoda radi!

Če torej govorimo v tem članku o kaki nepravilnosti, ki jo je italijanska stranka zakrivila v teku vseh let, nikakor ne mislimo krivdo pripisovati prostemu ljudstvu, ampak krivi so gospoda v Kopru, katerih namen je bil, je in bode: demoralizovati ljudstvo. Le tako ljudstvo, ki ne pozna več nikake morale, je za vse sposobno! Saj nas tako uči vsakdanja skušnja! Za demoralizacijo ljudstva pa predobro skrbje laška gospôda in njeni podajči na Pomjansčini. To vidimo, žali Bog, vsaki dan!

Nedavno temu smo čuli, da se ima skrbeti za redne šole v Pomjanu, Koštaboni, Truškah in

menda tudi v Borštu. Kedaj naj se to zgodi, to že poskrbi deželni odbor po svoji navadi. Glavno in prvo vprašanje je, kje se naj dobó denar za zidanje šol? Seveda, denar iz bratovščin je gotov, so si morda mislili gospodje, ki so sklepali o tem. Trejina bratovščin, kjer ni nikake šole, je nedotakljiva, mora biti kje naložena, da se obrestuje. Tako ni bilo v davčni občini Kostaboni, Truškah in Borštu nikdar šole, in zakonito bi danes morali biti naloženi za te podobne precej lepi kapitali. — Naj izvedó naši čitatelji, koliko denarja bi moralo biti naloženega za vse te tri davčne občine, ako gremo vsaj za 17 let nazaj, kajti od l. 1880. dalje najdemo vpisane dotične svote, ki so se prejele, a porabile za vse drugo, ko za šole.

Cenjeni čitatelji naj nam oprostó, da jih hočemo mučiti s suhimi številkami, a potrebno je. Vse ljudstvo, posebno pripadniki italijanske gospode koperske, naj zvedó vso resnico! Za resnico naših podatkov jamčijo vsakoletni občinski računi, oziroma glavne knjige, posebno pa dnevnik bratovščin občine Pomjan; vse to se najde v občinski pisarni; menimo, da na zahtevo se morajo pokazati vsakemu občinarju.

Od vštetege leta 1880. dalje do konca leta 1896. dobila je davčna občina Kostabona, za šolo 433 gold. 31½ novč., in sicer Koštabona sama z drugimf vami 149 gold. 57 novč., Puče z Breči, Dolino in Planjavami pa 283 gold. 74½ novč. — Davčna občina Truške: 412 gold. 63½ novč., in sicer za Lopar 174 gld. 62 novč., za Popetre 203 gld. 90 novč. in za Trsek le 34 gld. 11½ novč. — Davčna občina Boršt: 366 gld. 66 novč., in sicer za Boršt 79 gld. 74 novč., za Glem 198 gld. 77½ novč. in za Labor 88 gld. 14½ novč.

Ker pa ni bilo v teh občinah nikake, tudi pomožne šole ne, torej tudi ni bilo nikakih stroškov. Ves ta denar bi moral biti naložen in do danes bi bili gotovo narasli že lepi kapitali. Denar je nedotakljiv in če tem svotam pridenemo vsakoletno tretjino, bi se gotovo do onega časa, ko bi deželni odbor milostljivo dovolil zidati šolo, že nabralo precej denarja. Predno pa to dovoli deželni odbor, odteče gotovo še precej vode po Rokavi. K vsemu temu pa je prišteti ves denar, kar se ga je stavilo vsako leto v proračun istih podobčin. — A cenjeni čitatelji: od vsega tega denarja ne vidimo niti jednega novčiča.

Vprašanje je torej: kje je ta denar? In, ako se je porabil, ali se je porabil tako, da je upati, da ne bode treba plačevati nedolžnim? Kedo ga povrne? — Ves denar se je porabil za občinske potrebe, tako smo čuli že mnogokrat. Dobro, ali je pa bilo tudi potrebno, rabiti nedotakljiv denar? — Moramo že malo bolj globoko pogledati občinske račune onih let. Kolikor je znano nam, bil je proračun za ona leta do l. 1893. vselej potrjen in odoben, torej je dotično županstvo tudi dobilo vsakoletne doklade. V vseh proračunih pa so morale biti — ker so skrbeli za občino tako dobri gospodarji — dovolj velike vse potrebne svote, ki bi se rabile vsako prihodnje leto za občine sploh; dà, ker poznamo razmere, trdimo lahko očitno, da ako bi se bil vestno rabil ves denar, kolikor se ga je dobilo po proračunih in računih na dokladah, bi bilo popolnoma desti za vse občinske potrebe, in o primerni varčnosti bi moralo še kaj ostati. Na ta način je bilo popolnoma brez vse potrebe, da se je razun tega rabil denar iz bratovščin. (Zvršetek pride.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 8. julija 1897.

Še o govoru princa Schwarzenberga. Ta govor je napravil senzacijo na vse strani. Nemški liberalci puhajo na princa svojo jezo. Pa tudi listom, o katerih je soditi, da se sučejo okolo ministrskih stolov, je videti, da jim je prišel poslanec budijeviški nekako navskriž. „Reichswehr“ se tolaži, da princ Schwarzenberg ni govoril v imenu čeških velikašev, ampak le po sili svojega temperamenta in svoje mladostne razposajenosti. „Reichswehr“ ne more razumeti ni razburjenja nemških, ni veselja čeških listov radi tega govora. Govor Schwarzenbergov da odzveni skore, a ustava da ostane za vedno.

Ali dragi oficijozus, zastopnik mesta Budjvice ne zahteva, da se sploh odpravi ustava, ampak zahteva le, da se ista preosnuje na podlagi načela decentralizacije. Mar niso dokazali letošnji

dogodki, da ob sedanjih centralistiški ustavi ni možno vspešno delo za blagajno države? To je jasno dokazal princ Schwarzenberg. Nadaljuje temeljne misli prindevega govora so bile nastopne: med zastopniki naroda češkega vlada popolno sporazumljenje; sedanja večina zbornice poslancev bode trajna, ker se je zložila za ukupen program. Tudi v nje sestavi je jamstvo za obstanek te večine. Dokler se ohrani sporazumljenje med češko delegacijo in konservativnim veleposestvom, ne bode možno vladati proti narodu češkemu. Tudi domoljubje Poljakov nam je v jamstvo, da bodo oni tudi v bodoče branili načela avtonomije in jednake pravice za vse. Poleg teh so zastopniki naroda slovensko-hrčatskega, ti po svetem navdušenju nadahneni zastopniki tradicij iz minolosti Juga naše monarhije, katerim v vednem boju ni nikdar omahnila zastava ljubezni do naroda in do monarha; možje, katere je trdo zadela nemila usoda in ki stremé po istem, kakor Čehi, namreč po enakopravnosti za vseh, in ki popolnoma zaslužijo ime zvestih prijateljev naroda češkega! Nadalje se je spominjal princ Schwarzenberg čutom iskrene hvaležnosti zvestega zavezníštva od strani nemških konservativcev. Ta večina torej ni delo slučajja, ampak jo je ustvarila trdna volja, dovesti do veljave dve kardinalni točki: avtonomijo dežel in odpravo tistih obošajev, vsled katerih je bilo možno govoriti o manj vrednih narodih. Slednjč je rekel govornik doslovno: „Sprava na Češkem je neizogibno potrebna, toda ista ne zadošča. Danes treba globokeje iskati sredstev za urejenje obošajev, danes je potrebno opozoriti na to, da obošaji vse državne polovice potrebujejo ozdravljenja! — Princ Schwarzenberg je torej na odločen način proglasil solidarnost Čehov z drugimi Slovani. Menda se ne motimo, ako menimo, da je tudi ta del govora znatno pripomogel do vznemirjenja bližine grofa Badenija, ki menda še vedno misli na večino z Čehi, brez Hrvatov in Slovencev, pač pa z Italijani. Ta kombinacija nima nikake nade do uresničenja. V tem pogledu je natočil princ Schwarzenberg čistega vina, in kolikor še ni bilo jasno temu ali onemu, dodala je v Budijevicah vsprejeta resolucija, ki pozivlja češke poslance, naj si ohranijo svobodno roko nasproti vladi. — Te manifestacije tehtajo menda več, nego hinavski pokloni laških poslancev, ki kakor podrepne muhe silijo v — večino. Grof Badeni pa naj izbira sedaj!

Volitve v srbsko skupščino izpadle so v odločno radikalnem zmislu. Radikalna večina šteje 188, liberalci imajo 3, socialisti enega poslanca. V kljub abstinencije od strani vodstva liberalne stranke, so se liberalci vendar-le udeležili volitev v večih okrajih in so prodrli s tremi kandidati. V nekaterih okrajih pa so radikalni volilci prezirali od vodstva stranke nasvetovane kandidate in so volili svoje može. Radikalna večina ripada zmernej struji.

Socializem na Ogerskem. Agrarno socialno gibanje postalo je toli opasno le vsled brezvestnih agitacij. Neki ljudje, tako poročajo iz Budimpešte od 6. t. m., hodijo med ljudstvom in jim pripovedujejo, da je vladar sam izdal naredbo, ki velewa oblastim, da poljskim delavcem dadó njihove pravice. Kralj sam da hoče, da imajo žanji kruha dovolj. Ljudstvo pa pritiska na uradnike, da objavijo to kraljevo naredbo. Žanji pričakujejo, da se postavijo Košutovi sinovi na čelo gibanju. Isto se je raztegnilo že na onstran Donave. Vsi delavci Elő-Szallaszkega posestva so pustili delo in potegnili za saboj tudi druge delavce. Po hodnikih državnega zbora se je danes govorilo izključno o nevarnosti, katera preti od strani agrarne socialnega gibanja.

Povsem verjetno je, da smatrajo v Budimpešti za vir socialnemu gibanju le „zlobne agitacije“, ker gospoda le neradi vidijo pravi vzrok agrarnemu ustanku. Kakor o vsakem ljudskem gibanju igrajo seveda tudi na Ogerskem neko ulogo takozvani agitatorji, in gotovo je, da je krivična marsikatera zahteva socialistov, ali da bi se vršilo socialno gibanje brez vsake druge t. j. notranje potrebe in opravičenosti ter samo vsled agitacije, — tega ne podpisemo.

Faure-ovó potovanje v Rusijo. Budgetna komisija francoske komore dovolila je brez prigovora 500.000 frankov kredita za potovanje predsednika republike v Rusijo.

Grška in Turčija. Reuterjevo poročilo javlja iz Carigrada od dne 6. t. m., da je Rusija poslala okrožnico do veljavosti, v kateri predlaga istim, da pospešijo zaključek miru med Grško in Turčijo.

Turčija pa dostavlja zajedno po svojih poslanikih velevladnim brz. okrožnico, v kateri izjavlja, da iz vojaških obzirov mora zahtevati mejno črto ob Peneju. Med tem so seje pretrgale pogajanje miru. — Kaj bo, kaj bo-li to? — Današnja poročila pa donajajo zanimivo vest, da je tudi cesar Fran Josip dopisal sultanu lastno ročno pismo, v katerem ga pozivlja, naj pošteva želje Evrope. Slednjič poroča list „Asty“ da se mir sklene pod pogojem, da Grška plača 4 milijone turških lir vojne odškodnine in da se meja ob prelazih v gorovju uredi primerno željam Turčije. Upniki Grške da so pripravljeni posoditi jej potrebni denar, toda zjamčiti se jim morajo vsi dohodki vseh monopolov. Te dohodke naj bi pobirala posebna družba, v kateri bi bili upniki zastopani po treh delegatih. Ni napačna spekulacija to.

Različne vesti.

Navihanost tržaških reporterjev. Včeraj je poročal neki tržaški list, da se je preiskovalni sodnik g. Petronio podal s svojim zapisnikarjem g. drom. Rusca v ječo k Mangacchiu, da priobči istemu rešitev c. kr. kasacijskega sodišča na njegovo pritožbo ničnosti. Dotični list je potem znal natančno in doslovno navesti besede, katere je o tej priliki izustil Mangacchi in je izvedel tudi, iz „kompetentnega vira“, da pojde Mangacchi v Koper.

Tržaško občinstvo mora biti res hvaležno laškima reporterjem, da mu preskrbujejo celó pogovore, ki se vrše v ječi med jetnikom in preiskovalnim sodnikom v odsotnosti vsake tretje osebe, izvzemši seveda zapisnikarja; a še večje hvaležnosti jim je dolžno, da je obveščajo, kaj se le ukrene sodišče o usodi posamičnih jetnikov.

Isto natančnost v poročilu smo zapazili tudi v preiskavi radi „nesreče“, ki je zadela štiri križke ribiče. Tudi tedaj je „Piccolov“ poročevallec natančno znal že naprej, ob kateri uri in katerim vlakom odpotuje na lice mesta preiskovalni sodnik, slučajno isti g. Petronio. Vsled tega je mogel reporter takoj natančno poročati svojem listu, kaj so izpovedale priče in sploh kaj se je vršilo na lice mesta tako, da je občinstvo vse to izvedelo skoraj prej, nego je bilo zapisano v sodni zapisnik.

Marsikdo se vpraša, kakó pa izvejo reporterji takó natančno vse, kar se ima zgoditi na sodišču? Odgovora na to vprašanje ne znamo. To pa lahko povemo, da po našem menenju ni mogoče, da bi kaka sodna oseba kaj izdala, ker so sodne osebe dolžne po § 50 ces. pat. 3. maja 1853 št. 81 drž. zak. I., da molčijo o vseh opravilih, ki se vrše na sodišču, proti vsakemu, izvzemši seveda uradne osebe.

Najbrže je torej v prvem slučaju Mangacchi sam skozi okno svoje ječe vrgel poročilo dotičnemu reporterju. V drugem slučaju pa se je poročevalec najbrže informiral pri kakem spovedniku južne železnice. Samo tega ne moremo uganiti, kdo je povedal laškemu listu, da pojde Mangacchi v Koper. Mogoče, da je to samo nekaka slutnja, ali domnevanje?

Dijaki, ki nam delajo čast! Pišejo nam: Poleg toliko žalostnega morem Vam sporočiti danes tudi nekaj veselega. V II. oddelku III. razreda na državni gimnaziji tržaškem je bilo letos 5 odličnjakov. In vsi ti so Slovenci!! Njih imena so: Ceper, Obernel, Mole, Pertot in Piščanc. V drugem oddelku I. razreda pa sta med 3 odličnjaki dva Slovenci: Ferluga in Šeiner. Zdaj pa pazite! Prva notica, ki jo prinese jutri naš prijatelj „Mattino“, bo gotovo ta!

Odnosaji na železniški postaji v Kozini. Iz Kozine nam poročajo, da na tamošnji železniški postaji vladajo še vedno neznosni in med ljudstvom ogorčenost vzbujajoči odnosaji, dasi je naš list že enkrat, ako se ne motimo, proti koncu meseca marca t. l., spregovoril o stvari in jo priporočal v uvaževanje slavnemu generalnemu ravnateljstvu c. kr. državnih železnic. Kakor se pa vidi, se gospoda v palači na voglu ulic Sv. Antona in Canale ne zmeni za povsem opravičene pritožbe našega ljudstva, ter prezirajo stvar, kakor da Kozinska

železniška postaja ne bi spadala v delokrog njenega področja. Naš dopisnik nam poroča, da na železniški postaji v Kozini ni niti enega samega uradnika, ki bi bil vešč našemu jeziku; uradniki zahtevajo celó od našega ljudstva, da naj občuje z njim v tujem, nepoznanem mu jeziku: v italijanščini!! To pa že presega naše razumevanje, kako morejo in smejo uradniki zahtevati kaj takega od našega kmeta in radi bi vedeli, če je sploh opravičeno in zakonito tako postopanje uradnikov c. kr. železnice.

Da bi pa ti gospodje ostali le pri takem zahtevanju in da bi človeku vsaj povedali primerno uljudnostjo, da ne razumejo naše govorice! Kaj še! Ali veste, kako postopajo v takih slučajih ti uradniki, poslani nam iz Trentina?!

Ako je kdo toli treze, da pri blagajni zahteva v slovenščini, oštejejo ga takoj „uljudnimi“ besedami po receptu avite culture: „Va in malora mostro di un ščavo!“ Takimi besedami je spovedal neki uradnik pred kratkim nekega domačina, ki je grešil s tem, da se je pokazal toli predrznim, da je v c. kr. železniškem uradu spregovoril v svojem materinem jeziku! In to se godi koncem XIX. stoletja na Kozini, na naših čistih kraških tleh! Kaj si mislijo o stvari naši državni poslanci? Ali ne bi bila morda umestna interpelacija o takih, pogosto ponavljajočih se slučajih? Ali prometnemu ravnateljstvu res ni na razpolago drugih uradnikov, ki bi mogli vsaj občevati z ljudstvom in bi mu ne žalili, kar mu je najsvetejšega na svetu?

Mera je res polna! Pričakujemo!

„Fin de siecle“

Z Dunaja se poroča, da je centralna komisija za revizijo zemljiško davčnega katastra dne 6. t. m. dognala svoja dela. V seji dne 5. t. m. so Čehi zahtevali, naj komisija ne odobri pododsekovih nasvetov za Češko, nego nasvete češke deželne komisije. Ker je komisija to odklonila, so Čehi izjavili, da se ne udeležijo več posvetovanj in so sejo zapustili, dasi je finančni minister to jako obžaloval in jih prosil, naj ne store tega koraka.

K poročilu o slavnosti v Ljubljani pridodati je še, da sti pred odhodom na ljubljanskem kolo-dvoru tržaški društvu „Kolo“ in „Adrija“ zapeli par zborov. Na slavnost sti došli tudi nastopni brzojavki:

Trst: Braneč jutri radi volilnih izgrediv obtožene Svetoivancane, zadržan udeležiti se osebo slavnosti, radujem se v duhu z Vami krasne slovensko-hrvatske manifestacije. Kakor danes društvo, tako vedno mesto Ljubljana družji in navdušuj vse Slovence za skupno narodno delo. V današnjem veselju ne zabite nesrečnih družin zaprtih okoličanov. Na zdar! Dr. Gregorin.

Barkovlje pri Trstu. Častitam mestu ljubljanskemu in njega vrlému županu g. Hribarju. Vsem društvom, katera zastopajo današnjega dne veselico pevskega društva „Ljubljana“: Slava! Dragica Starec.

Ciril-Metodov dar. Ženski podružnici v Trstu so darovali: Natalja Truden 2 gld. Nebodigatreba 1 gld., Marija Alekuš 50 nvč. Viktorica Hrobat 1 gld., Nepričakovani list 50 nvč., Toroš F. 1 gld., Guidin Sekić 1 gld., N. N. 1 gld., Maria Klemenc 50 nvč., Marija Perhavec 1 gld., Emma Abram 2 gld., K. 2 gld., Ivan Šabec 10 kron.

Zakaj? Slovenski pisatelj in pesnik prof. Anton Funtek spisal je novo jednoaktno dramo „Za hčer“ in jo poslal za uprizoritev v — Zagreb. Hrvatsko narodno gledališče jo je tudi vsprejelo in jo v kratkem uprizori. Prevod oskrbi hrvatski pesnik A. Harambašić. Ali naj ne mislimo pri tem na pregovor: Nemo propheta in patria!

Novo tamburaške partiture: 1. Valse elegant, II. izd. 2. Junak iz Like, II. izd. 3. Koračnica „Moslavca“, II. izd. 4. Šumi Marica, Bugarska koračnica. 5. Koračnica iz opere „Prodana nevesta“. 6. Izvadek iz opere „Puščavnikov zvonček“. Vse navedene po 60 nvč. 7. a) Dumka, b) Zvezda moja, c) Zapuščena 30 nvč. 8. a) Mandolinata, b) Neapolska popevka 30 nvč. — Komadi pod št. 6, 7 in 8 uglaseni so za kvartet, t. j. za brač I., bugarijo I., bugarijo II. in berde.

Vsi oni komadi in popis vseh do sedaj v mojej založbi izišlih partitur dobivajo se pod naslovom: Miljutin pl. Farkaš, Zagreb, Gunduličeva ulica 6.

V kočah „Slovenskega planinskega društva“ imajo dijaki, ki se izkažejo z legitimacijami, tudi za letošnje sezono. „Slov. plan. društva“ svobodno ležišče. Le v slučajih, da je kočja napolnjena zadovoljiti se imajo z vsakršnim ležiščem, izvzemši, da plačajo jednake pristojbine, kakor kak drug društven člen. Ustopnino pa je vsekako plačati.

Pevsko društvo „Kolo“ naznanja slavnemu občinstvu, da priredi veselico dne 8. agusta. Kraj in program se naznanita pravočasno.

Izpod Slavnika nam pišejo v dan sv. Cirila in Metoda: Blagovolite sprejeti par vrstic tudi izpod našega očaka Slavnika.

Ta kraj je sicer na videz zapuščen, pa vendar tržaška gospoda laške narodnosti radi prihajajo sem. To pa zaradi Slavnika, s katerega dolji je krasen razgled na Istro in morje. Tu ima gospoda priliko videti tudi kos presrečnega italijanskega črevlja. Ta gospoda bi hotela tudi ime premeniti našemu praočaku na neki monte Tajano, kar pa močno jezi naše Podslavničane. To so dokazali na slovesen način v predpraznik naših sv. blagovestnikov Cirila in Metoda z velikanskim kresom vrh Slavnika, ki je oznanjeval na široko, da tu živi slovenski rod od pradavnih časov in da monte Tajano nima nič opraviti z našim Slavnikom. Letos omenjena gospoda pa prav malo zahaja v te kraje. Kaj je vzrok temu, ne vemo. Mogoče, da mislijo, da jih bomo tu napadali barbarskim činom, kakor se je našim sinovom pripetilo o priliki vojaškega nabora v Kopru. Ne, tega naj ne misli laška gospoda. Povrne jim pa neki drugi, ki ne plačuje vsake sobote, za vse krivice, ki so jih storili našemu narodu.

Nikar ne mislite gospod uradnik, da je v nas zamrla narodna zavest! Ne, kajti do zdaj še poznali je nismo. Ali dogodki letošnjih političnih razmer na Primorskem švigali so kakor električne iskre do src tudi nam, najpriprostejim kmetom. Javno nam je pohvaliti našega č. g. učitelja A. Maslu, ki si prizadeva posebno požrtvovalnostjo, da vzbuja v ljudstvu narodni čut. Pohvaliti ga moramo tudi radi lepega cerkvenega petja, kakršnim bi se mogla ponašati marsikatera fara.

Rad bi Vam povedal še marsikaj, ali bojim se, da Vam postane prenadležen. Dovolite torej, da Vam povem najpotrebnejše. Danes štejem že 1897 let po Kristusu; a kdor bi prišel v našo bližnjo vas Jelovice, ki pripada v občino Materijsko, sodil bi po cestah, ki jih imajo revni čiči, da živimo 2000 let pred Kristusom.

Nikdo bi ne verjel, ako se ne prepriča sam, koliko trpijo ti ubogi ljudje radi pomanjkanja dobrih poti. Že več let zaporedoma stiskajo jih slabe letine. Letos pa je revščina tem večja, kajti vrhu slabe letine poginilo jim je na kôzicah na stotine ovac. In nikdo se ne zmeni za te trpine! Da bi imeli vsaj cesto, spečali bi laglje drva ali seno, katerega vendar nekoliko pridelajo. Večkrat so že prosili deželne oblasti, da bi pripomogle prirediti prepotrebno cesto, pa vse brezuspešno. Davke in deželne priklade za ceste morajo plačevati tudi oni. Zakaj bi se jim ne pomagalo, da debe potrebno cesto? Saj se deželni denar troši tudi za druga manj potrebna podjetja.

Pravoljub.

Koliko je šlo tobaka v dim v Avstriji leta 1896. Lausko leto se je pokadilo tobaka vsake vrste za 93,205.869 goldinarjev; torej za 3,540.053 gld. več, kakor l. 1895. Največ se je pokadilo „dram“ po pol novčiča, namreč 1109 milijonov; kratkih smotk po dva in pol nvč. 516 milijonov, športcigaret po 1 nvč. 417 milijonov. Portorik se je pokadilo 209 milijonov, sultan-cigaret 208 milijonov, trabuk 41½ milijona, britanik 37 milijonov. Vsega skupaj se je pokadilo 1244 milijonov smotk in 1195 milijonov cigaret. — Ako se torej vzame ves ta dim skupaj, navstala bi lahko nevihta; ali pa, ako bi se denar, ki je šel tem potom v zrak, obrnil v druge, morda boljše, svrhe, odvrnila bi se morda lahko nekatera nevihta pri — „domačem ognjišču“. Ako bi se nabrali na en kup samo tisti polnovčiči, ki romajo za „drame“ iz žepov takozvanih fantalinov, bi se lahko kupilo cele koše kruha za — sirote. Kaj pa še viržinke, s katerimi si izpodkopavajo zdravje tako mnogi nadarjeni ljudje! —

Strelna odkrila zaklad. V South Bendr-u v Indiji je udarila strelna v neko hišo, kateri je odtrgala strop in v hiši eno nogo od jedne postelje,

